

Šolskih vertov je osem.

Šolske bukvarnice so pri vsaki šoli. Srenja daje meščanskim šolam 600, in ljudskim šolam 500 gl.; od teh se porabé $\frac{3}{4}$ za šolske in $\frac{1}{4}$ za učiteljske bukvarnice. Vsako knjigo prebere kak učitelj in jo zaznamova v zapisniku s svojim podpisom, da jo poterdí.

Za učila je bilo privoljenega za l. 1880 10.000 gl.

V čitanji poučujejo po treh metodah; po pisalno-bralni, po metodi vzornih besedi (Normalwörter-methode) in po glaskovalni metodi. Ker se otroci in stariši po Dunaji selijo iz okraja v okraj bi trebalo zedinjenja v tej stvari.

V ženskih ročnih delih se skupno poučuje po učni vravnavi gđe. Luize Prokesch.

Poročilo pravi dalje: Mladi učitelji so posebno verli v začetnih razredih. Učiteljice so prav sposobno za pouk na spodnji in srednji stopinji, na verhnji stopinji, kjer je gledati na določenost, doslednost in objektivnost, najde marsikatera izmed njih zapreke (to se menda pravi: učenke učiteljci čez glavo vzrastejo.) Zasebnega poučevanja je glede na slabo obert le malo. Disciplinarnih preiskav zoper učitelje je bilo štirinajst; pri desetih je bila izrečena disciplinarna kazen.

Otroških varovalnic za otroke od 2—6 let je bilo 14, oskerbnice so bile večidel redovnice. Poleg tega je 7 jaslic — Krippen. (To so naprave, kamor delavke shranjujejo svoje dojenčke po dnevu, ko gredo na delo. Vr.)

Otroških vertov, Kindergärten (ustanov za otroke, preden hodijo v javne šole), je bilo 15 samostalnih in 10 v zvezi z zasebnimi šolami. Premožni tukaj plačujejo po 1 gl. na mesec šolnine.

Nadaljevalnih šol je 33, največ obertnih. Poleg tega je še c. k. sirotišče, kterege vodijo šolski bratje, potem 4 mestna sirotišča, katera niso pod nadzorništvom mestnega krajnega šolskega sveta. Tudi sta na Dunaji 2 zavoda za slepe in 1 za gluhoneme in 1 pribežališče za zanemarjene dekleta, to vodijo šolske sestre.

Trošek za šolstvo. Vsega skupaj 2,052.474 gl. 3 $\frac{1}{2}$ kr. Posamezno za kurjavo, svečavo in snaženje šol: 99.799 gl. 94 $\frac{1}{2}$ kr.; donesek protestantovski zasebni šoli 7000 gl.; plače ravnateljem in nadučiteljem 126.349 gl. 49 kr.; učiteljem 836.852 gl. 26 kr.; podučiteljem 51.259 gl. 45 kr.; začasnim podučiteljem 117.624 gl. 35 kr.; starostnih doklad 82.298 gl. 54 kr.; za poučevanje v telovaji 86.974 gl. 22 kr.; učiteljicam ženskih rokotvorov 74.898 gl. 78 kr.; za poučevanje v francoskem jeziku 18.178 gl. 75 kr.; šolskim slugam 17.874 gl. 65 kr.; voznine (Wagenpauschalien) 1375 gl.; nagrad in pomožnine (Aushilfen) 5793 gl.; za učne pripomočke 36.659 gl. 25 $\frac{1}{3}$ kr.; šolskega troška sicer še 6303 gl. 80 kr.

Razen ove splošne svote se je še izdalo: za mestni pedagogij in obertnijske nadaljevalne šole 47.465 gl. 32 kr.; pripomoči otroškim vertom 4150 gl.; doneski za izobraževalne in učenostne namene 15.367 gl. 50 kr.; za mestne srednje šole 345.107 gl. 32 kr.

Kazenskih obravnjav zastran šolskih zamud je bilo 858; v 245 primerljajih je bilo denarne kazni 344 gl., in zapora 60 dni in 8 ur. — Tako je na Dunaji!

Različnosti.

Nekaj soli in popra. Čitateljem »Učit. Tov.« je znano, da se pred vsemi nemški konservativci poganjajo, naj se osemletna šolska dolžnost tako

ali tako olajša; poslanci namreč tožijo, da šolsko breme naj huje teži prebivalstvo. (Kakor znano gališkim poslancem, potem onim iz Kranjskega in Primorskega se ni treba za to poganjati, ker tu osemletna šolska dolžnost ni splošna, a jih vendar podpirajo; to olajšanje je pa tudi jedino, kar bi dosegli nemški konservativci, ker sicer svojim volilcem ne bodo prinesli drugega, nego večje davke.) A kake zapreke se jim tu stavijo!! Predlog »Lienbacherjev«, naj se stvar izroči deželnim zborom, je v zbornici poslancev sicer dobil večino, a v gosposki zbornici ni najdel milosti, tu so vse vladi dali v roke, naj stvar izverši ali zavleče, kakor za dobro spozna. — G. Lienbacher, t. j. večina poslancev v spodnji zbornici, s tem ni bila zadovoljna, in šolski odsek je nasvetoval, naj stariši sami določijo, ali hočejo otroke osem let v šolo pošiljati. (cf. l. 11. str. 175.) Predlog ta je bil sicer sprejet v poslaniški zbornici, a koliko je bilo ugovora, koliko besedovanja, koliko skandala od nasprotne strani! Galerija je ploskala dunajskemu Štisu tako, da je predsednik rekel sprazniti, in dan potem so visele v Sechshausu na Dunaj črne zastave iz šole. Če ni to komedija, naj pove kdo, kaj je to drugega? Bolj pomenljiv, kakor pa Šis-ova komedija, je bil izrek poslanca Beer-a, ki se je čudil nad tem, da bi stariši imeli kakšno pravico do otrok, da bi namreč oni smeli določevati, hodi li otrok 6 ali 8 let v šolo, stariši naj bi imeli le dolžnosti do otrok, a nobenih pravic! Dosledno bi bilo potem, da bi tisti, ki otroke sili v šolo, tudi redil jih. — Kje je tedaj več svobode, ali pri konservativcih ali pri liberalcih, katerim pravice državljanov nič ne veljajo. Še bolj se pa moramo čuditi, ako premislimo, za kaj se tukaj poganjajo. — Tu ne gre za to, da bi se šolske postave odpravile, da bi nehala višje državno nadzorništvo, da bi se učni krog zmanjšal, marveč zato, da bi otroci, kjer uže iz tega ali unega vzroka neredno hodijo 7. in 8. šolsko leto v šolo, po dokončanem 6. letu, ako so svojo šolsko dolžnost zveršili, smeli iz šole izostati. To je stvar, ki se ozira samo na gmetno stvar detičnikov, in za to se lahko poteguje klerikalec in liberallec. Ako pa kdo hoče šolo še dle časa obiskati, nihče mu tega ne bode branil, zanikerni pa se morejo siliti, da svojo šolsko dolžnost poprej izverše, preden izstopijo iz vsakdanje šole. Znano je, da je po Tirolskem poprej navadno več otrok hodilo v šolo, kakor jih je bilo obvezanih. Ravnali so pa tam tako, da otrok, ki je šolo nemarno pohojeval, prisiljen bil, hoditi še sedmo leto. Od nekdanj so vsi šolski strokovnjaki zagovarjali kvalitativen pouk, in na to se ozira tudi §. 21. drž. šl. postave dné 14. maja 1869 alineja 1 in 2, posebno pa §. 13. šl. in uč. reda dné 20. avgusta 1870, ker ta govori: »zapovedano šolsko dōbo okrajšati, to je samo po kmetih časno dovoljeno tisti mladini, ktera je prišla že v zadnji dve leti uka.« Otrokom po kmetih je tedaj postavno moglo dovoliti okrajšanje šolskega uka, dasiravno se tukaj govori od šolskega obiskovanja do 14. leta, vendar se postava ozira kolikor toliko na šolski napredek; Lienbacherjev predlog pa ravno ta „šolski napredek“ posebno povdarja, ko določi, otrokom po kmetih se mora dovoliti izstop iz vsakdanje šole, a po mestih se more ali sme dopuščati — pristavlja pa zraven, ako so se naučili najpotrebnejših šolskih naukov: branja, pisanja, številjenja in »verouka«. Morda pa je ravno zavoljo pristavka »verouka« nastal tak krik in vik zoper L. predlog. Sv. vera, to je zmirom znamenje, kateremu se zopergovarja; povsod odpravljajo vero iz šol, na Avstrijskem bi pa pristavili šolski postavi dodatek, da morajo otroci v veri podučeni biti, preden smejo iz šole stopiti! »To pa uže nikakor ne«. Stvar se nam še bolje razjasni, ko beremo, da so se nekateri liberalni Čehi, vstavovercem na ljubo, zderževali glasovanja. Nam pa, katoliškim kristjanom, se ravno ta pristavek zdi najvažnejši. Povsodi, na kmetih

sicer manj, kakor po mestih, je nekaj takih otrok, ki so v najpotrebnejšem, v resnicah sv. vere, čudo nevedni in malo poučeni, vzrok je ali presilna revščina ali tudi samopašnost starišev. Neredno je njih šolsko obiskovanje, pomankljivo vse poučevanje, taki otroci bi se potem v imenu šolske postave lahko prigunjali h kerščanskemu nauku. Tega se pa boji ves liberalni svet, zato pa tolikanj krika in vika, da je šolska postava v nevarnosti. Za Slovence po Koroškem in Spodnjem Štajarskem nastane še drugo vprašanje. Ustavoverci so kar naravnost povedali, da 7. in 8. šl. leta je treba, da se učni smoter v jezikovem uku doseže, t. j. da se slovenski otroci lože in bolj zanesljivo ponemčujejo. Tega sicer ljudski učitelj ne more ubraniti; v šoli mora poučevati tako, kakor se mu naroča, ali nepremišljeno in abotno je, ako se slovenski učitelji poganjajo za osemletno šolsko obiskovanje. Tega ne delajo zavedni slovenski učitelji, marveč taki, ki mislijo, da morajo svoje nemške kolege v vsem posnemati.

Razmotrujmo pa stvar še na dalje. L. predlog pravi, otroci v 13. in 14. šl. letu naj hodijo v šolo najmanj po 4 ure na teden (na Kranjskem velja to samo za zimski čas, od novembra do aprila), ti otroci se ne ušteevajo med vsakdanje učence, tedaj bo učitelj obvezan, take otroke poučevati ob četertkih in nedeljah. Ako se ta L. predlog sprejme, kar pa še ni gotovo, ker ima priti pred gospodsko zbornico, potem bi se mogel preurediti šolski in učni red 20. avgusta 1870, ki je tako še le začasen, mislimo tukaj na VII. »O razdelitvi v razrede« §. 47. a 1. i 2. Ako ima namreč učitelj v vsakdanji šoli poučevati po 24—30 ur na teden, in verhu tega se še trudi v nadaljevalni šoli o prostih dnevih naj manj po 4 ure, je to vendar preveč; ako pa vsikako mora ostati število ur, kakor je dosihmal določeno, naj pa učitelj za tako ponavljavno šolo dobiva kako nagrado. To bi bilo potem pravično na vsako stran. Vsekako bode treba kake premembe v šolskem in učnem redu, ako se sprejme L. predlog, kar pa nas na Kranjskem zadeva le po mestih.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 5razredni ljudski šoli v Idriji V. učiteljska služba, l. p. 450 gl., 90 gl. dejanske priklade in 6 petletnic po 40 gl. Prošnje v 4 tednih po dnevu razglasa pri c. k. rudarstvu (Bergwerksdirektion in Idria).

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Jožef Thuma, nadučitelj v Radovljici, je imenovan stalnim. Gdč. Neža Supan, stalna učiteljica v Bledu.

Vabilo

za naročbo za II. polovico l. 1881.

„Učit. Tovariš“ bode še izhajal, vabimo tedaj tovariše in vse slovenske narodnjake na naročilo ter prosimo materielne in duševne podpore, da lože vstrežemo željam in zahtevam svojih naročnikov. „Tovariš“ stane za vse leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 50 kr. Naročnike, ki so se zakasnili z vplačevanjem, opominjajo vljudno njih obljuje. — Naročila, naznanila in tudi dopise prejema založnik **R. Milic**, na starem tergu hiš. št. 19 (glej listu načelo). Bog z nami!

Uredn. in založništvo.

sicer manj, kakor po mestih, je nekaj takih otrok, ki so v najpotrebnejšem, v resnicah sv. vere, čudo nevedni in malo poučeni, vzrok je ali presilna revščina ali tudi samopašnost starišev. Neredno je njih šolsko obiskovanje, pomankljivo vse poučevanje, taki otroci bi se potem v imenu šolske postave lahko prigunjali h kerščanskemu nauku. Tega se pa boji ves liberalni svet, zato pa tolikanj krika in vika, da je šolska postava v nevarnosti. Za Slovence po Koroškem in Spodnjem Štajarskem nastane še drugo vprašanje. Ustavoverci so kar naravnost povedali, da 7. in 8. šl. leta je treba, da se učni smoter v jezikovem uku doseže, t. j. da se slovenski otroci lože in bolj zanesljivo ponemčjujejo. Tega sicer ljudski učitelj ne more ubraniti; v šoli mora poučevati tako, kakor se mu naroča, ali nepremišljeno in abotno je, ako se slovenski učitelji poganjajo za osemletno šolsko obiskovanje. Tega ne delajo zavedni slovenski učitelji, marveč taki, ki mislijo, da morajo svoje nemške kolege v vsem posnemati.

Razmotrujmo pa stvar še na dalje. L. predlog pravi, otroci v 13. in 14. šl. letu naj hodijo v šolo najmanj po 4 ure na teden (na Kranjskem velja to samo za zimski čas, od novembra do aprila), ti otroci se ne ušteevajo med vsakdanje učence, tedaj bo učitelj obvezan, take otroke poučevati ob četertkih in nedeljah. Ako se ta L. predlog sprejme, kar pa še ni gotovo, ker ima priti pred gospodsko zbornico, potem bi se mogel preurediti šolski in učni red 20. avgusta 1870, ki je tako še le začasen, mislimo tukaj na VII. »O razdelitvi v razrede« §. 47. a 1. i 2. Ako ima namreč učitelj v vsakdanji šoli poučevati po 24—30 ur na teden, in verhu tega se še trudi v nadaljevalni šoli o prostih dnevih naj manj po 4 ure, je to vendar preveč; ako pa vsikako mora ostati število ur, kakor je dosihmal določeno, naj pa učitelj za tako ponavljavno šolo dobiva kako nagrado. To bi bilo potem pravično na vsako stran. Vsekako bode treba kake premembe v šolskem in učnem redu, ako se sprejme L. predlog, kar pa nas na Kranjskem zadeva le po mestih.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na 5razredni ljudski šoli v Idriji V. učiteljska služba, l. p. 450 gl., 90 gl. dejanske priklade in 6 petletnic po 40 gl. Prošnje v 4 tednih po dnevu razglasa pri c. k. rudarstvu (Bergwerksdirektion in Idria).

Premembe pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. Gsp. Jožef Thuma, nadučitelj v Radovljici, je imenovan stalnim. Gdč. Neža Supan, stalna učiteljica v Bledu.

Vabilo

za naročbo za II. polovico l. 1881.

„Učit. Tovariš“ bode še izhajal, vabimo tedaj tovariše in vse slovenske narodnjake na naročilo ter prosimo materielne in duševne podpore, da lože vstrežemo željam in zahtevam svojih naročnikov. „Tovariš“ stane za vse leto 3 gl., za pol leta 1 gl. 50 kr. Naročnike, ki so se zakasnili z vplačevanjem, opominjajo vljudno njih obljuje. — Naročila, naznanila in tudi dopise prejema založnik **R. Milic**, na starem tergu hiš. št. 19 (glej listu načelo). Bog z nami!

Uredn. in založništvo.